

Tulevaisuuspäivä

Iisalmen kaupunki
Toimintaympäristöanalyysi
4.6.2025

Ohjelma

Aika: : Ke 4.6. klo 8.30-15.00

Paikka: Iisalmi, Olvi-halli

8.30 Aamukahvit

9.00 Tervetuloa, kaupunginjohtaja Jarmo Ronkainen

9.10 Päivän tavoite ja ohjelma,
kehitysjohtaja Janne Antikainen,
MDI

9.15 Iisalmen nykytila ja tulevaisuus, MDI

10.15 Tauko

10.30 Tulevaisuuspaneeli, toimijoiden ja
tekijöiden näkemyksiä

11.45 – 12.30 lounastauko - omakustanteinen

12.30 Ohjeistus työpajatyöskentelyyn, MDI

12.45 Työpaja

13.45 Tauko

14.00 Purkukeskustelu ja yhteenveto

14.55 Päätössanat, elinkeinojohtaja Terho Savolainen

**15.00 Tulevaisuuspäivä päättyy, tulevaisuuden
tekeminen alkaa**

Työskentelyalustana Screen.io

Screen.io on selainpohjainen työkalu, jossa voi osallistua keskusteluihin omalta älypuhelimeltaan, tablettiltaan tai tietokoneeltaan.

Mene selaimella osoitteeseen tai skannaa puhelimella QR-koodi

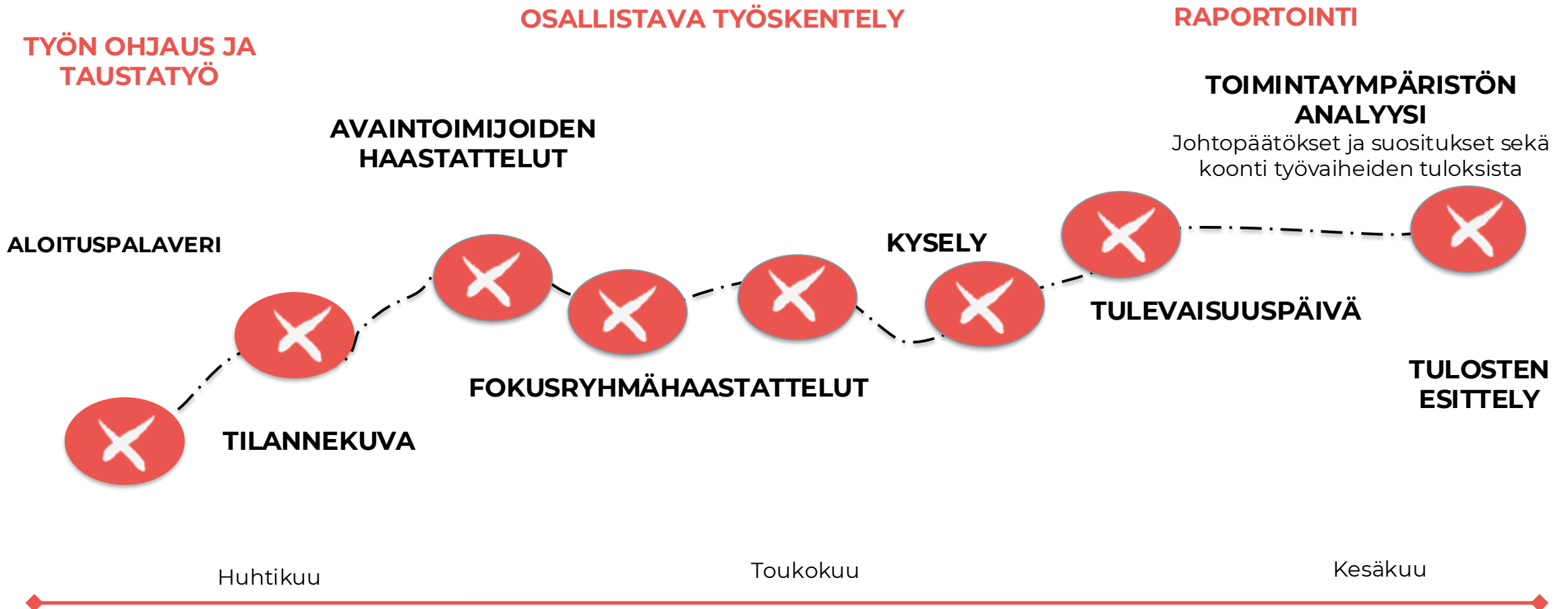
<https://mdi.screen.io/iisalmi>

15:56 » Tykkää tähdellä ja kommentoi puhekuplasta

Työn vaiheet ja aikataulu

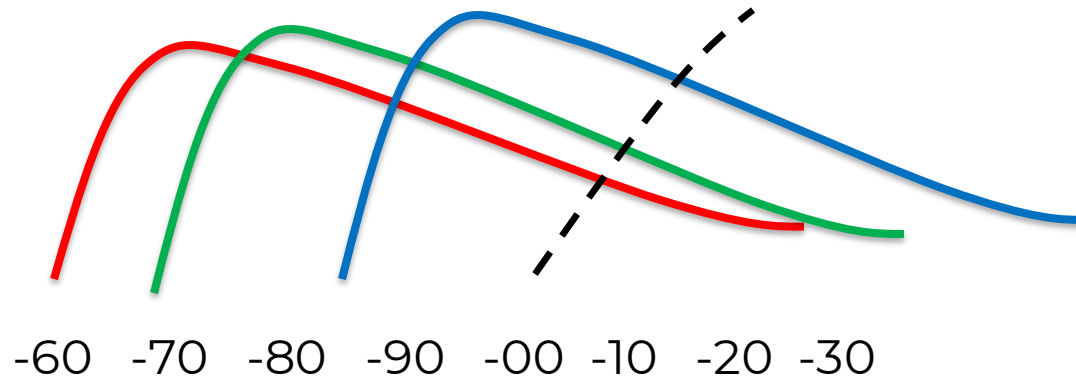

TYÖNOHJAUS JA VALMISTELEVAT KOKOUKSET KOKO PROSESSIN AJAN

Työvaiheita ja aikataulua tarkennetaan työn käynnistyttyä ja työn edetessä

Lämmittelevät isot ajatukset

Neljäs kansallisen idean aalto muotoutumassa?

Kovien ja **pehmeiden tekijöiden uusi punninta:**

kovat tekijät tuovat alueelle, pehmeiden tekijöiden perusteella valitaan paikka.

Osaavassa työvoimassa on lisäksi huomioitava, että työntekijät hajautuvat – mitä koulutetumpia sitä enemmän preferensseissä painottuvat ”pehmeät” elinvoimatekijät, ja sitä kauempaa he myös liikkuvat.

Kehittyvän kaupungin kehikko

01

Elinvoimaisuus

- Kasvun osatekijät
- Perusta ja alusta
- Sisäinen ja ulkoinen

02

Vetovoimaisuus
ja WAU-tekijät

- Muutto-, veto- ja paikkavetovoima
- Erottautuminen (WAU)
- Tarinat

03

Pitovoimaisuus

- Kokemukset
- Tyytyväisyys ja viihtyvyys
- Hyvinvointi, arki

04

Kipinätekijät

- Yhteinen tekeminen
- Tulevaisuususkko, tahto
- Tunne
 - Aivokiertäjät (erityisesti alueen entiset nuoret)
 - Siirtoaktivistit
 - Alumnikehittäjät

05 Kiertovoimaisuus

Mitkä trendit vaikuttavat kaikkiin kaupunkeihin?

Nousussa:

- **Varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden** teema – turvallisuus ja toimintavarmuus kaikessa. Kuntiin vaikuttaa muutokset sekä ulkoisessa geopoliittisessa turvallisuudessa että sisäisessä arjen turvallisuudessa.
- **Puhdas siirtymä**, energiatuotanto (tuulivoima, aurinko, vety) ja **investoinnit** – nyt tehdään päätöksiä miljardeista, mikä on vastaanottavaisuus ja kipinätekijät näiden suhteen?
- **Kansainvälistyminen**. Mikä on kansainvälisen työvoiman veto- ja pitovoima? Kansainvälinen muutto on ainoa väestökehityksen osatekijä, jolla voidaan muuttaa väestökasvun suunta – jos niin halutaan.

Pysymässä:

- Väestörakenteen muutokset ja niiden paineet palveluille, **harmaa siirtymä** ja syntyvyyden romahdus. (huom. Investoinneilla lisääikaa väestökatoon)
- Elinvoiman rakenteelliset tekijät: erityisesti **saavutettavuus** sekä **osaamisen ja koulutuksen rakenteet**. Oppilaitokset keskeisessä roolissa, miten vahvistetaan yritysten ja oppilaitosten käytännönläheistä yhteistyötä?
- Elinkeinoelämän monipuolistaminen ja resilienssi. Miten löydetään **kasvu- ja muutoshalukkaat** yritykset?

Mitkä trendit vaikuttavat kaikkiin kaupunkeihin?

Jokerikortit:

- **Tekoäly**, robotisaatio, digitalisaatio, työn muutokset: vaikuttaa kaikkeen työhön ja palveluihin, mitkä ovat sen vaikutukset omaan alueeseen?
- **Monipaikkaisuus**, valkokaulustyöläiset voivat valita paikkaansa vapaasti, kasvukaudella metropolialue laajenee
- **Kulttuuri ja elämykset**, merkittävä pehmeä vetovoimatekijä – tarvitaan sekä suurempia tapahtumia että pienimuotoista kuplintaa (3. ja 4. sektori)

Hallinnolliset muutokset:

- **Hyvinvointialueiden** yhdyspinnat vieläkin hionnassa, kunnat edistävät terveyttä ja hyvinvointia, ketju katkeilee edelleen liikaa
- Käynnistyneet **työllisyysalueet**, E:tä isommaksi, räätälöidämpää työllisyyspalvelua.
- Valtion **aluehallinto uudistuu**: elinvoimakeskukset ja valtakunnallinen lupa- ja valvontavirasto (LVV) vuoden 2026 alusta

Tekstien kertomaa

Yhteenveto dokumenttianalyysistä

1. Väestökehitys ja palvelutarpeet murroksessa

- » Väkiluku laskee, nuorten osuus pienenee, ikääntyneiden määrä kasvaa.
- » Syntyvyys alhainen, muuttotappio jatkuu → palveluverkkoa sopeutettava.
- » Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa tilojen ylikapasiteetti kasvattaa kustannuksia.

2. Palveluverkko ja kiinteistöt vaativat uudistuksia

- » Tilatehokkuus, esteettömyys ja saavutettavuus eivät ole tasapainossa.
- » Koulu- ja päiväkotiverkkoa tulee tiivistää, toiminnallisia keskuksia vahvistettava.

3. Henkilöstöresurssit edellyttävät ennakkointia

- » Eläköityminen painottuu erityisesti maatalouslomittajiin.
- » Työtyytyväisyys hyvä, mutta kehityskohteita: palkkaus, johtaminen, esihenkilötyö.
- » Painopisteiksi nousevat osaamisen johtaminen ja uusien osaajien houkuttelu.

4. Strategiatyö linjassa, mutta konkretiaa kaivataan

- » Vision ja teemojen näkyvyys hyvä (esim. "Ihmeiden lisämi").
- » Ohjelmien vaikuttavuuden mittarointi ja seuranta vielä kehittymässä

Yhteenveto dokumenttianalyysistä

5. Vetovoima ja imago sisäänpäinlämpiävä

- » Iisalmen vahvuuksia: turvallisuus, palvelut, saavutettavuus.
- » Tunnettuus nuorten ja potentiaalisten muuttajien keskuudessa rajoittunutta.
- » Vapaa-ajan asukkaat arvostavat arjen sujuvuutta – viestintää ja näkyvyyttä vahvistettava.

6. Yritysmuutosmyönteisyys elinvoiman perusta

- » Yrityspalautteet: toimiva infrastruktuuri, mutta haasteita osaajapulassa ja kaavoituksessa.
- » Oppilaitosyhteistyö keskeinen työvoiman saatavuuden parantamisessa.
- » Strateginen elinvoimatyö tunnistettu kriittiseksi.

7. Talouden realiteetit ja palveluiden sopeutus

- » Kuntatalouden tasapainotus keskiössä vuosina 2024–2027.
- » Sopeutustarpeet kohdistuvat laajasti palveluverkkoon, investointeihin ja henkilöstöön.

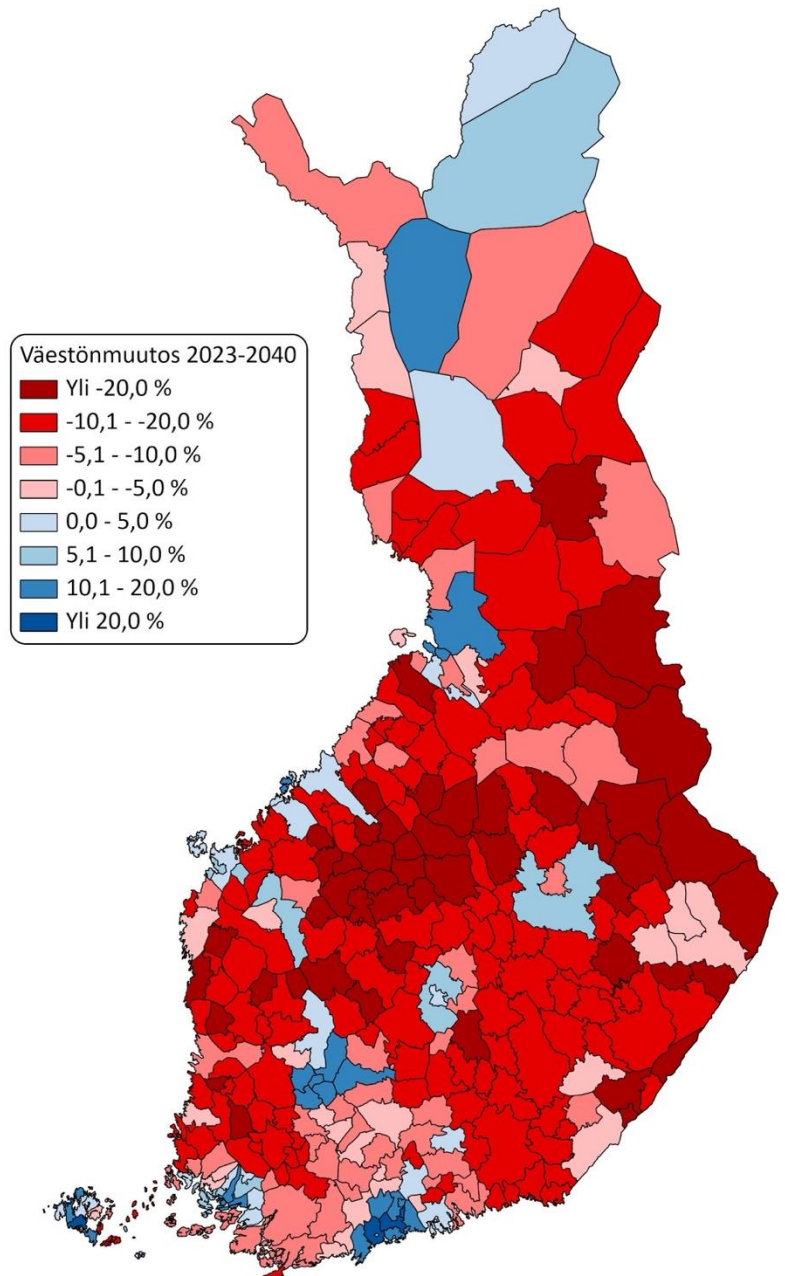
8. Kaupungin hallinto aktiivinen

- » Kehittämismuutosmyönteinen ote, panostuksia strategiatyöhön ja markkinointiin.
- » Tiedolla johtamisen ja käytännön toimeenpanon yhteys kaipaa vahvistamista.

Numeroiden kertomaa

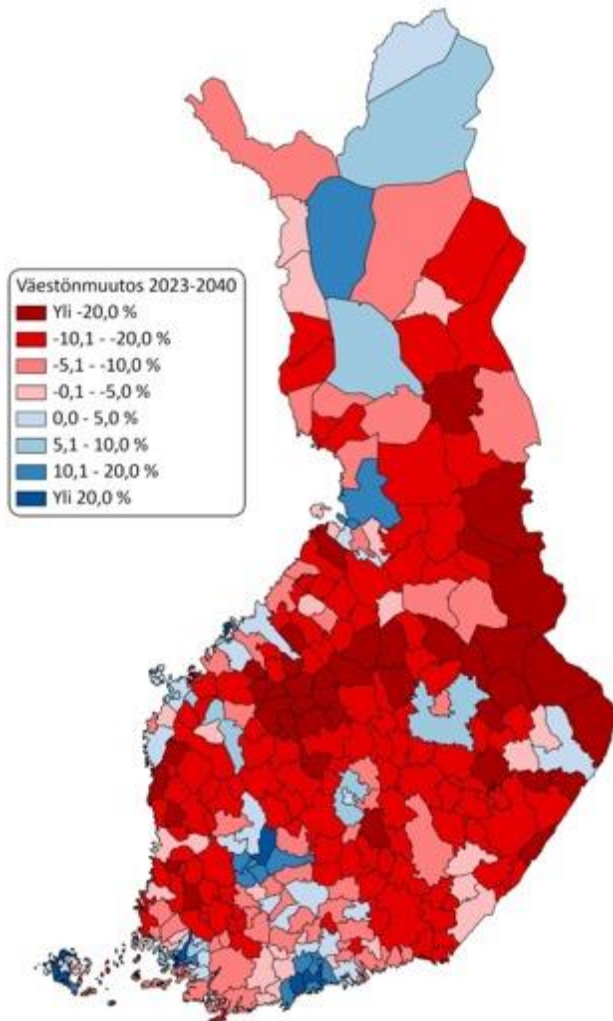
Kuntien väestönkehitys on jo pitkään eriytynyttä

- » Alueellinen väestönkehitys eriytyi voimakkaasti 1960-luvun lopulla ja eriytyminen voimistui etenkin 1990-luvun puolivälissä.
- » Syynä etenkin elinkeinorakenteen murros, suuri osa maasta ei koskaan elpynyt 1990-luvun lamasta. Myös julkisen sektorin osittainen vetäytyminen haastaa etenkin maaseutukuntia.
- » **Koko maassa tapahtunut väestönkasvu etenkin 1990-luvulta lähtien on ollut todellisuudessa suurten kaupunkien kasvua.**
- » Eriytynyttä kehitystä selittää etenkin nuorten keskittyvät muutot ja vähäiset paluumuutot. 2000-luvulla myös maahanmuuton epätasainen jakauma voimistaa kehityksen eroja.
- » **Lopputulos: 2010-luvulla vain hieman yli viidenneksessä kuntia väestö kasvoi**, Suomessa on enemmän kuntia, joissa väestö väheni yli 15 prosentilla kuin kasvavia kunta.
- » **Tuleva väestönkehitys uhkaa polarisoitua vastaavasti alueiden välillä** – maahanmuuton epätasainen jakauma ja väestön voimakas ikääntyminen eriyttää Suomea aluetasolla.

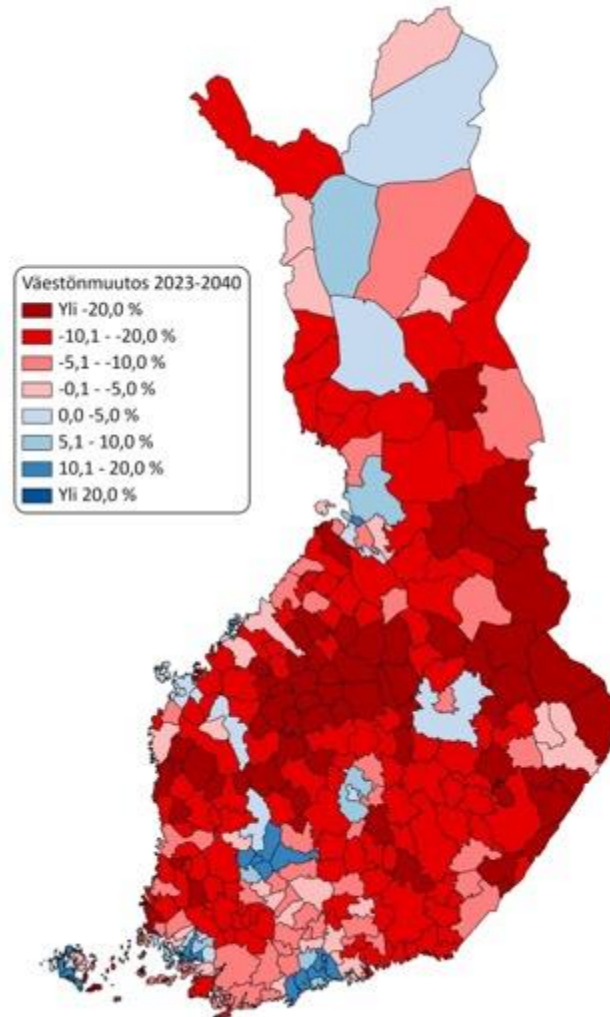

**Ennakoitu väestönmuutos
2023-2040 (%)**

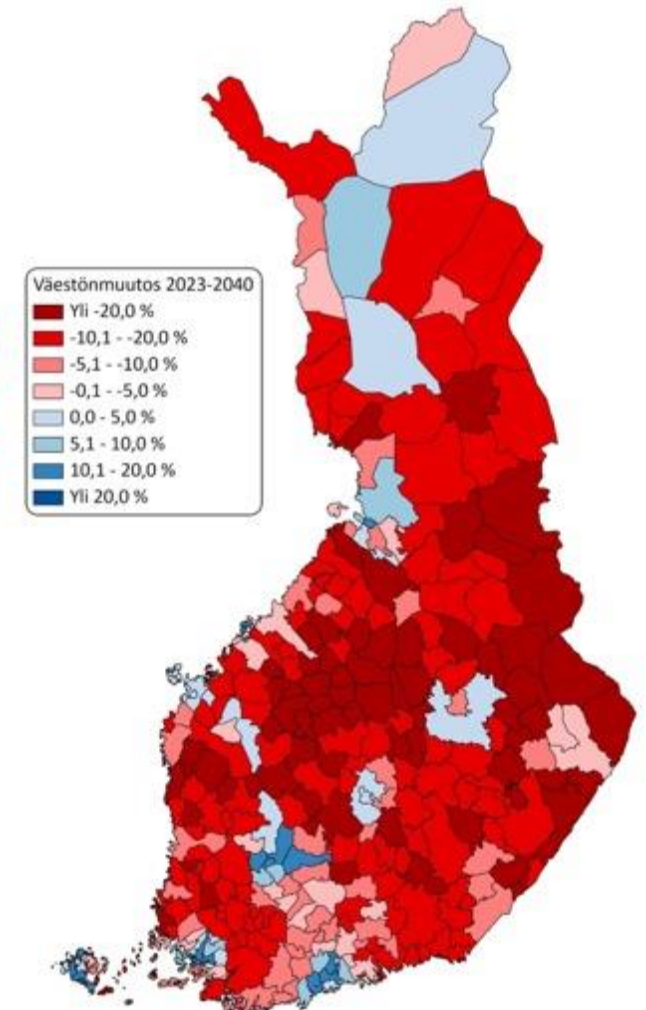
Väestönmuutos eri skenaarioissa 2023—2040

korkean maahanmuuton
skenaariossa

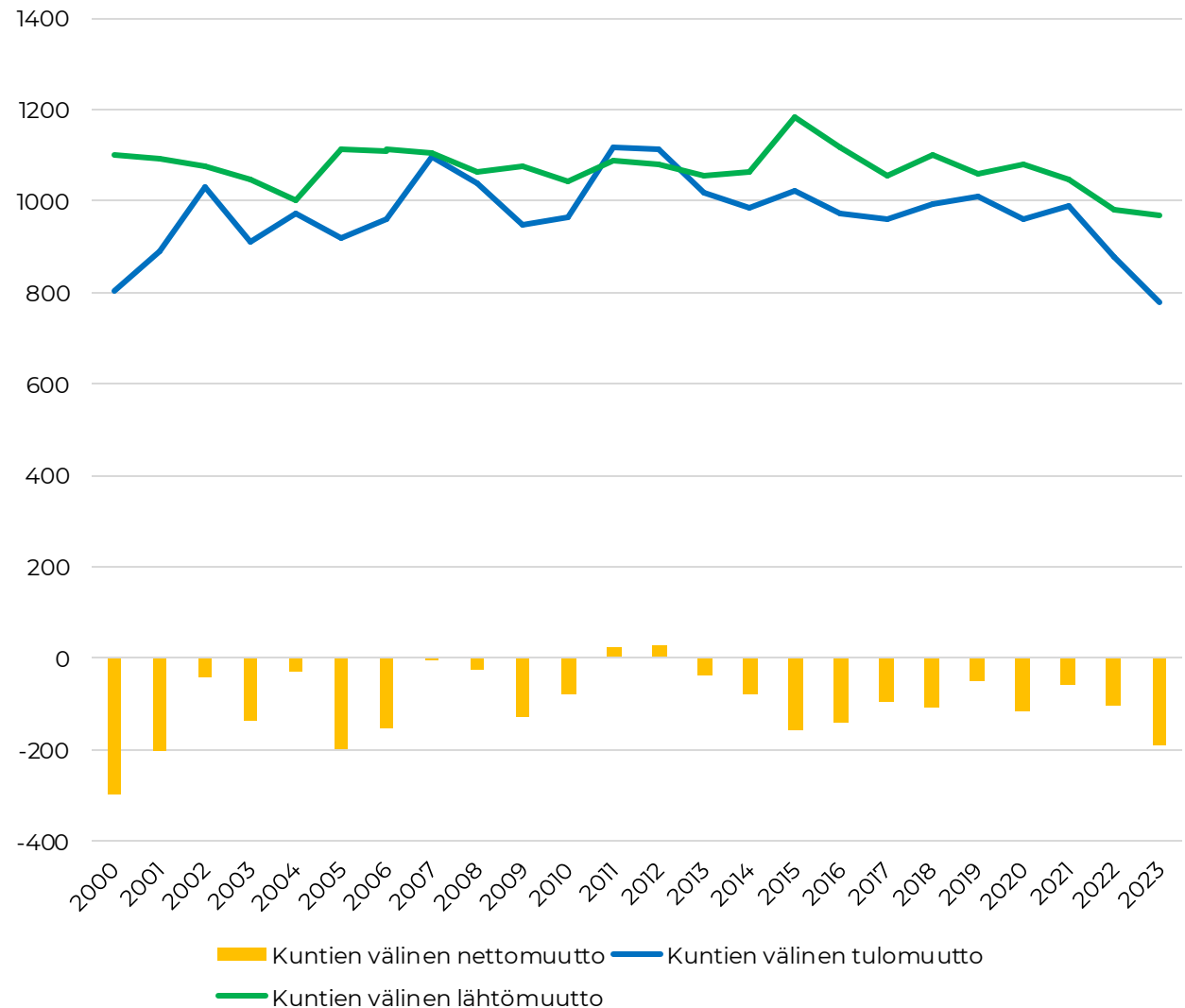
vähäisen maahanmuuton
skenaariossa

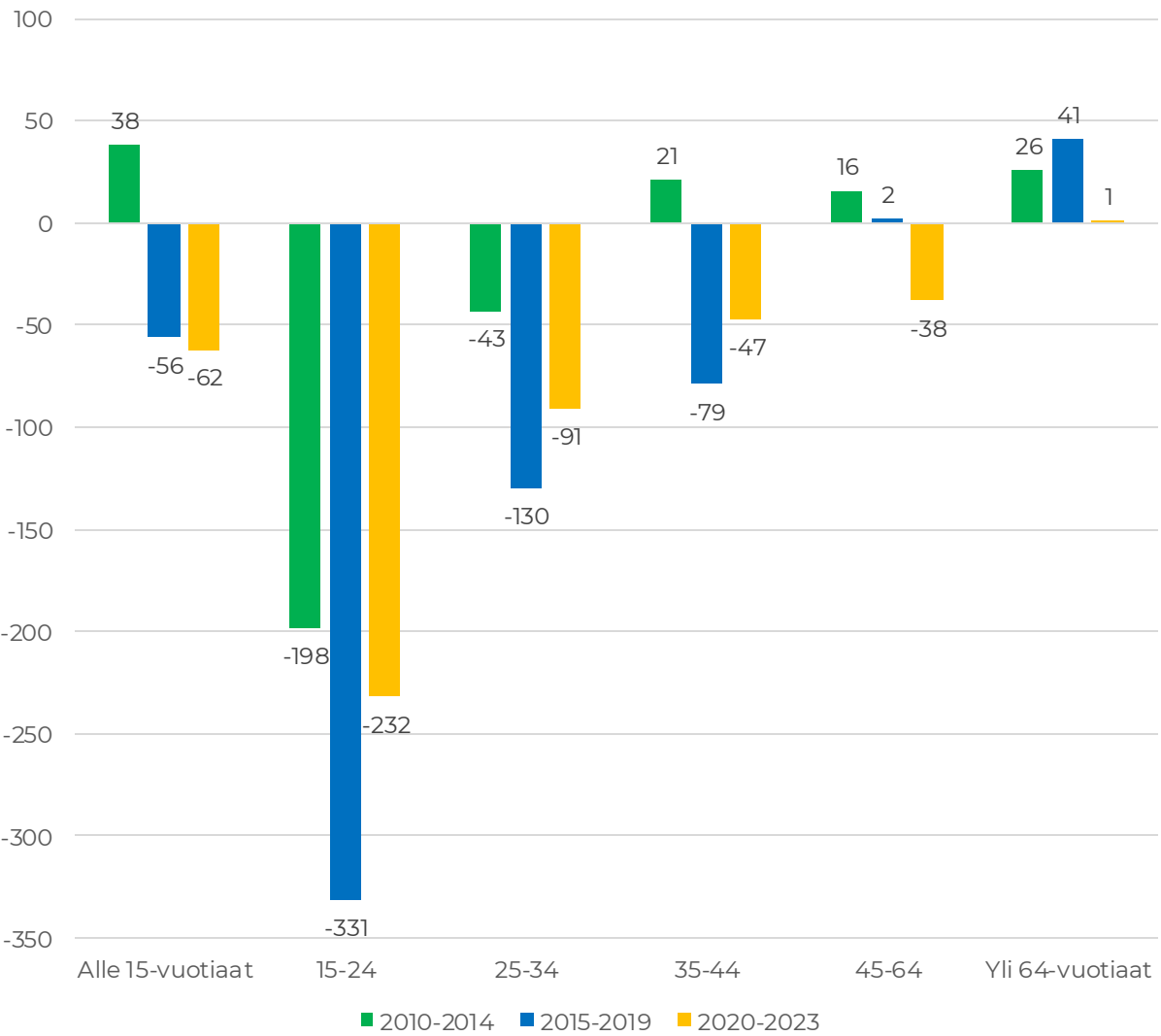
hyvin vähäisen maahanmuuton
skenaariossa

Kuntien välinen muuttoliike tarkemmin

Kuntien välinen tulo-, lähtö- ja nettomuutto

Kuntien välinen nettomuutto ikäryhmittäin

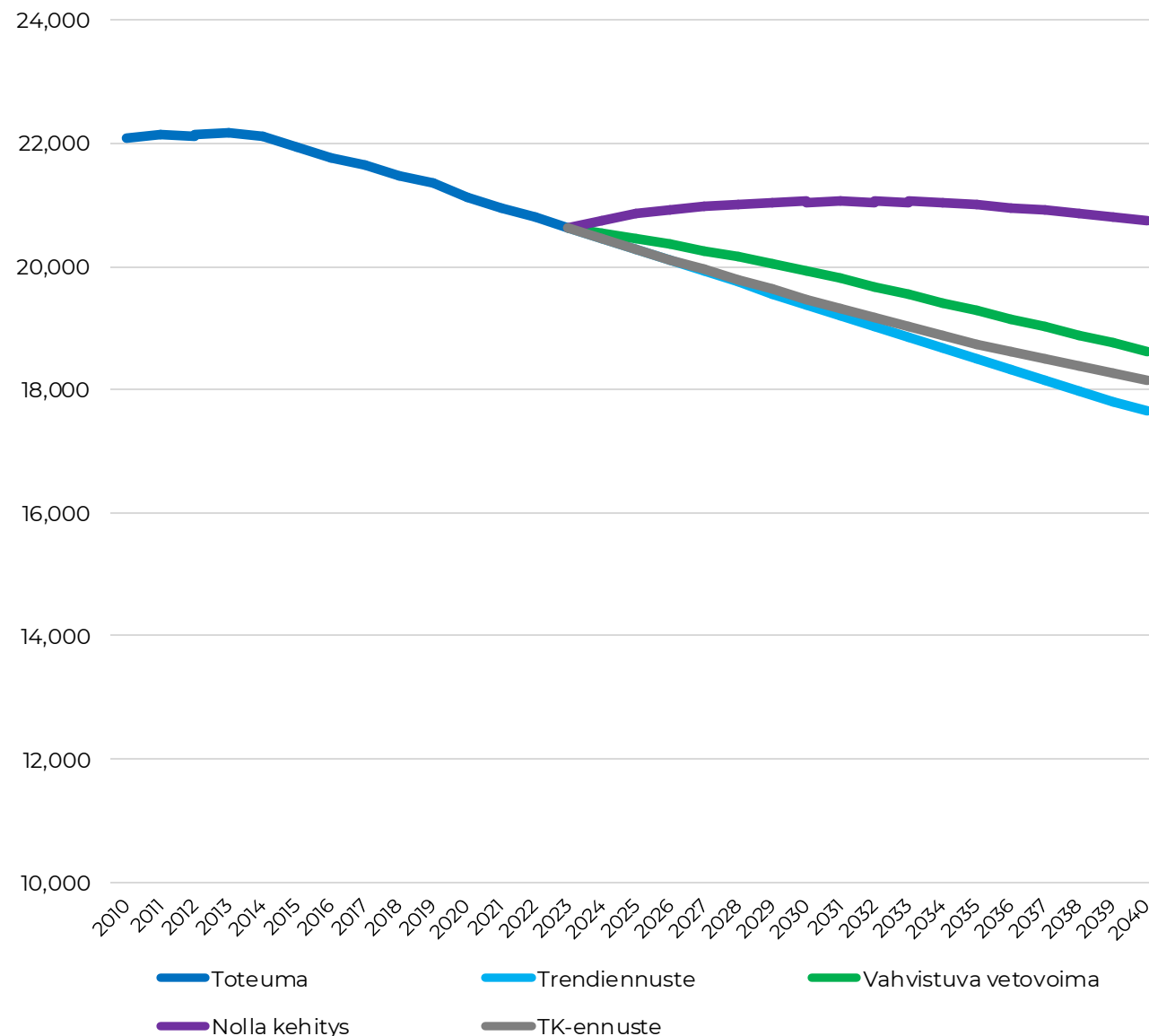
Ennakoitu väestönkehitys

Kuviossa on tarkasteltu Iisalmen toteutunutta ja ennakoitua väestönkehitystä kolmen skenaarion ja Tilastokeskuksen vuoden 2024 väestöennusteen perusteella vuosien 2010-2040 aikana.

- **Vuosien 2010-2023 aikana** Iisalmen väestö supistui **1 477 asukkaalla eli 6,7 prosentilla**. Vuotta kohden väestö supistui keskimäärin 106 asukkaalla.
- **Trendiennusteen skenaariossa** Iisalmen väestö vähenisi vuoteen 2040 mennessä **2 950 asukkaalla eli 14,4 prosentilla**. Vuotta kohden väestö vähenisi keskimäärin 165 asukkaalla, eli hieman 2010-lukua nopeammin, mutta 2010-luvun loppua ja 2020-luvun alkua vastaavasti.
- **Vahvistuvan vetovoiman skenaariossa** Iisalmen väestö vähenisi vuoteen 2040 mennessä **2 000 asukkaalla eli 9,7 prosentilla**. Vuotta kohden väestö vähenisi keskimäärin 111 asukkaalla, vastaten 2010-luvun kehitystä.
- **Nollakehityksen skenaariossa** Iisalmen väestö pohja ei muuttuisi merkittävästi oletettaman mukaisesti. **Skenaarion toteutuminen vaatisi noin 2,5 kertaistuvaa maahanmuuttoa, 10 prosentin lisääntyvää tulomuuttoa ja 5 prosentilla vähenevää lähtömuuttoa.**

→ Kaikissa skenaarioissa kaupungin väestöä vähentää (kasvavassa määrin) kuolleiden enemmisyys. Ikääntyvän väestön takia kuolleiden määrä kasvaa ja väestöpohjan säilyttäminen vaatii kasvavia muuttovoittoja vuosittain.

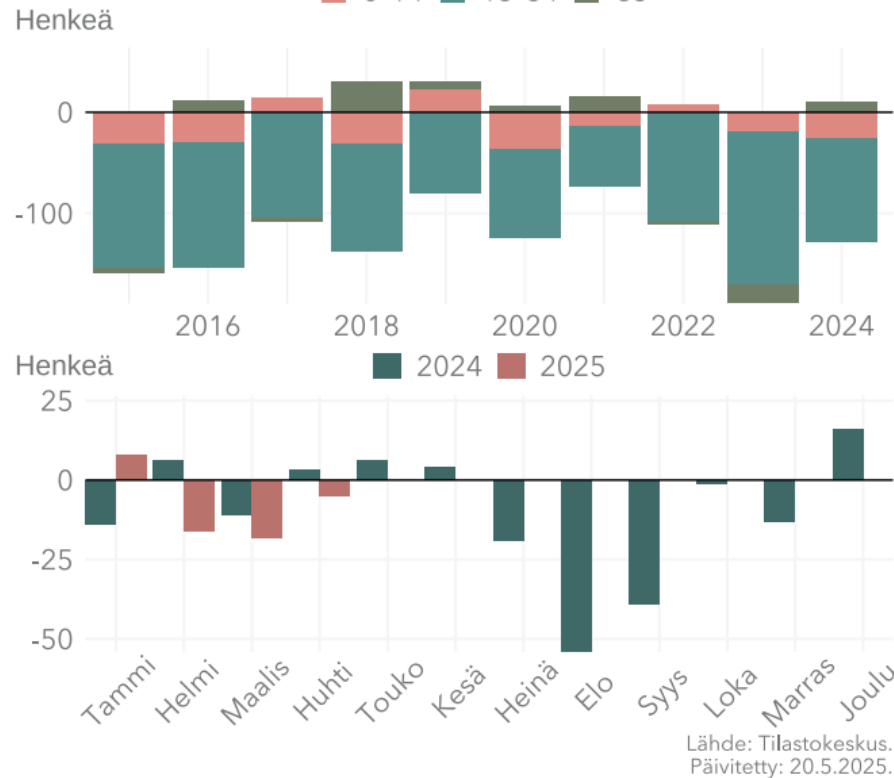
Väestönkehitys 2010-2040

Muuttoliike (kuntakortista)

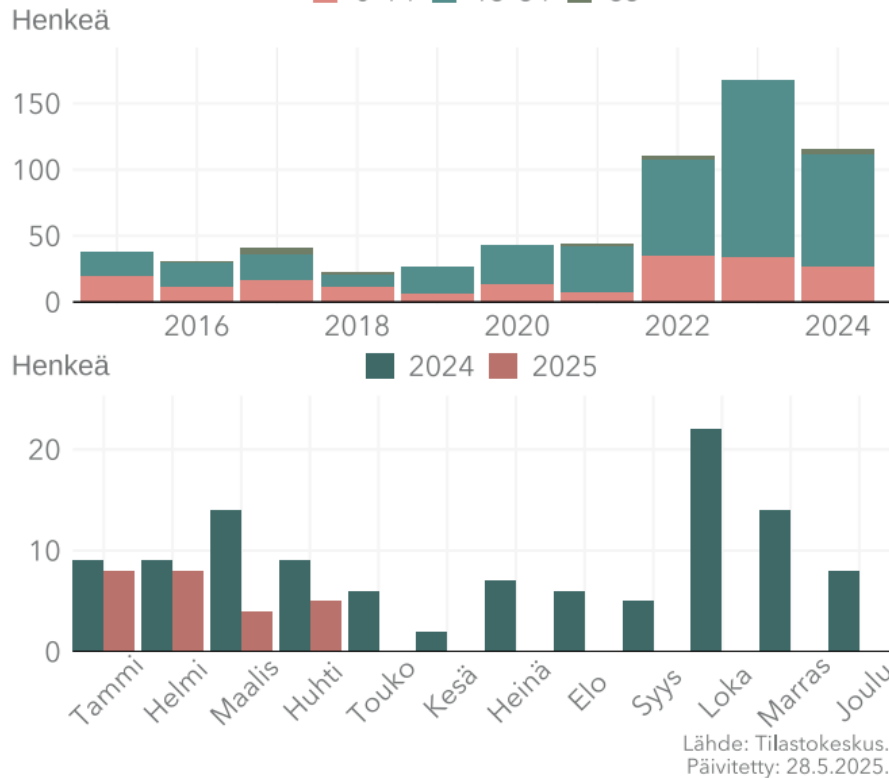
**Maan sisäinen nettomuutto
2015 - 4/2025**

0-14 15-64 65+

**Nettomaahanmuutto
2015 - 4/2025**

0-14 15-64 65+

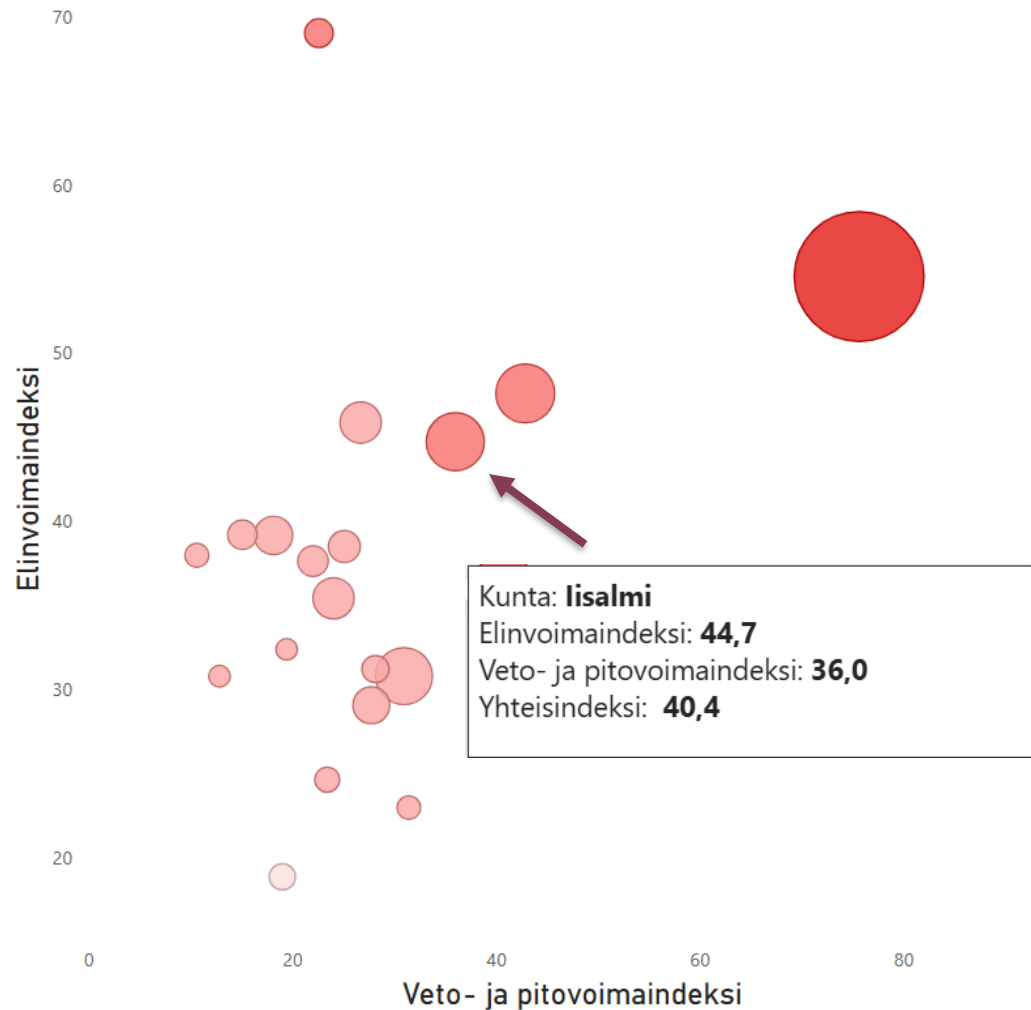

- lisälnessa maan sisäinen muuttotase on pitkään ollut negatiivinen, erityisesti nuorten aikuisten poismuuton vuoksi.
- Nettomaahanmuutto on ollut lievästi positiivista ja on viime vuosina kasvanut, mikä on hillinnyt väestötappion syvenemistä.
- Maahanmuutto ei kuitenkaan nykyvolyyymeilla riitä kompensoimaan kotimaisen muuttoliikkeen tappiota.

Yhteenvetoa väestökehityksestä

1. **Kaupungin haasteena on sekä erittäin suuri kuolleiden enemmyys että laaja-alaiset muuttotappiot maan sisäisessä muuttoliikkeessä.** Muuttotappioista tekee erityisen haastavan niiden painottuminen nuorten lisäksi nuoriin aikuisiin ja lapsiperheisiin.
2. **lismessa syntyneiden määrä laski 2010-luvun alun noin 220 syntyneestä 140 syntyneeseen 2020-luvulla,** vuosien 2022-2023 syntyneiden määrä on ollut tätäkin vähäisempi. **lismen muutoksen suuruutta selittää sekä yksilötason syntyvyyden lasku että hedelmällisessä iässä olevan väestön lasku.**
3. **Alle kouluikäisten tuleva kehitys on vahvasti riippuvainen syntyvyydestä, mutta ilman merkittävästi vahvistuvaa väestökehitystä ikäryhmä uhkaa supistua kohtuullisesti.** Vaikka syntyvyyden lasku päättyisi, ikäryhmä pienentyy yhä kahdessa heikomman kehityksen skenaariossa hedelmällisessä iässä olevan väestön vähentyessä ja lapsiperheiden poismuuton myötä.
4. **2010-luvun syntyvyyden ja hedelmällisessä iässä olevan väestön laskun takia lismen koululaisten määrä romahtaa 2020- ja 2030-luvuilla.** Ala- ja yläkouluikäisten voimakas supistuminen on myös varmaa, sillä muuttoliike ei voi realistisesti kompensoida syntyvyyden voimakasta laskua.
5. **65-74-vuotaiden määrä vähenee nopeasti, mutta yli 74-vuotiaiden määrä kasvaa.** Kasvu painottuu yli 74-vuotiaiden ryhmään 2020-luvulla ja yli 84-vuotiaiden ryhmään 2030-luvulla. **Yli 84-vuotiaiden määrä jopa kaksinkertaistuu ennustejakson aikana.** läkkään väestön nopea kasvu vaikuttaa suoraan kaupungin asumisen tarpeisiin.
6. **lismen suurin liikkumavara on työikäisessä väestössä:** veto- ja pitovoiman kehitys sanelee kaupungin työikäisen väestön kehityksen.
7. **Kaikissa skenaarioissa lismen väestö keskittyy kohti keskustaajamaa,** ja keskustaajamassakin kohti keskusalueita. Etenkin ydinkeskusten kehitys on selvästi muuta kaupunkia vahvempaa, minkä lisäksi keskustaajaman rakentamisen pisteissä kehitys poikkeaa (positiivisesti) muusta kaupungista. **Haja-asutusalueilla väestö uhkaa taas vähentyä huomattavasti keskustaajamaa nopeammin,** eikä haja-asutusalueiden kehitys eroa merkityksellisesti esimerkiksi Pohjois-Savon pienten maaseutukuntien kehityksestä.

Alueellisen kehityksen EVP-indeksi

Maakunta

Pohjois-Savo

Kunta

Kaikki

Kokoluokka

Kaikki

Kuvaajien värit: EVP-
indeksin pisteet

81-100 (paras)

61 - 80

41 - 60

21 - 40

0-20 (heikoin)

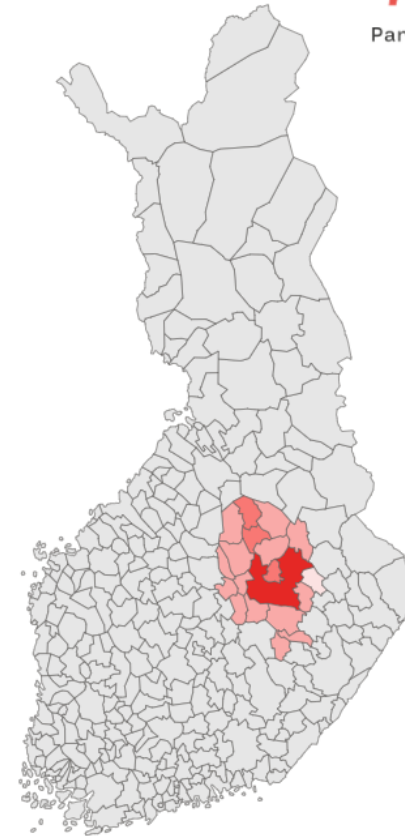
Ympyrän koko: Väkiluku

suuri

pieni

MDI
Part of FCG.

MDI
Part of FCG.

Kuntakorttiin perustuva SWOT-analyysi

VAHVUUDET:

Monipuolinen elinkeinorakenne: Teollisuus, erityisesti kone- ja elintarviketeollisuus, muodostaa vahvan perustan. Avoimen sektorin osuus työpaikoista on 71,6 %.

Työpaikkaomavaraisuus hyvä: Iisalmen työpaikkaomavaraisuus (109,8 %) on seutukaupungeille korkea.

Hyvä varhaiskasvatuksen kattavuus: Varhaiskasvatuspalveluiden osallistumisaste ylittää valtakunnallisen keskiarvon.

Kohtuulliset elinkustannukset: Vanhojen osakeasuntojen hinnat ovat maltillisia (1 245 €/m²).

HEIKKOUEDET:

Väestön väheneminen ja vanheneminen: Väestön ennustetaan vähenevän noin 15 % vuoteen 2040 mennessä, erityisesti työikäisten määrän laskiessa lähes viidenneksellä.

Koulutustaso alle keskiarvon: Vain 16,4 % väestöstä on suorittanut korkea-asteen tutkinnon (verrokkikuntien keskiarvo 20–25 %), ja perusasteen varaan jää 25 % asukkaista.

Työvoiman saatavuus ja kohtaanto-ongelmat: Nuorisotyöttömyys on korkea (21,2 %), ja samanaikaisesti on pulaa tietyistä osaajista. Pitkäaikaistyöttömien osuus on 4,4 %.

Matala muuttovoima ja negatiivinen luonnollinen väestönkasvu: Nettomuutto sekä luonnollinen väestönlisäys ovat miinuksella. Erityisesti nuoret aikuiset muuttavat pois

MAHDOLLISUUDET:

Vaihtoehtoiset väestöskenaariot: Kehitystä voidaan ohjata aktiivisella asuntopolitiikalla, koulutuksella ja imagoa vahvistamalla.

Kansainvälistyminen ja maahanmuutto: Nettomaahanmuuton kasvu voi täydentää työvoimaa ja lieventää väestön vähenemistä.

Etätyö ja osa-aikainen asuminen: Edullinen asuminen ja turvallinen ympäristö voivat houkutella etätyöläisiä ja uusia vakituksia asukkaita.

Nuorten työllisyyden vahvistaminen: Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten osuus on laskussa, mikä tarjoaa mahdollisuuksia kohdennetuilla tukitoimilla.

Yksityissektorin vahva rooli: Avoimen sektorin osuus työpaikoista on korkea (71,6 %), mikä luo perustaa elinkeinorakenteen uudistamiselle.

UHAT:

Nopea väestön väheneminen suhteessa verrokkikuntiin: Ennusteessa Iisalmen väestö vähenee noin 3 000 henkilöllä vuoteen 2040.

Alhainen syntyvyys ja nuorten poismuutto: Syntyvyys on matala ja nuorten muuttotappiot suuria, mikä vähentää koulutusikäisten määrää ja heikentää tulevaisuuden työvoimapohjaa.

Heikentävä huoltosuhde ja väestön ikääntyminen: Väestöllinen huoltosuhde on kasvussa työikäisten määrän laskiessa. Myös taloudellinen huoltosuhde (161,2) on korkea.

Yritysten liikevaihdon lasku ja alhainen uusien yritysten perustamismäärä: Uusia yrityksiä perustetaan vähän ja lopettaneiden määrä on kasvussa, mikä voi uhata alueen elinvoimaa ja työllisyyttä.

Ihmisten kertomaa

Yksilöhaastattelujen pääviestit

1. Työvoima ja väestökehitys

- » Työvoiman saatavuus on kriittinen haaste – erityisesti osaavan ja kansainvälisen työvoiman osalta.
- » Väestörakenteen heikkeneminen ja osaamisen virta pois alueelta huolestuttavat.
- » Tarvitaan ennakoivaa reagointia, mm. harjoittelupaikkoja, kotouttamista ja puolison työllistymisen tukemista.

2. Palvelut ja hyvinvointialueuudistus

- » Yöpäivystysten ja leikkaustoiminnan siirtyminen Kuopioon herättää huolta elinvoimasta ja turvallisuudesta.
- » Naisvaltaisten alojen työpaikkojen väheneminen heikentää vetovoimaa.
- » Strategian pitää tunnistaa, että osa päätöksenteosta tapahtuu lisälmen ulkopuolella.

3. Yhteistyö ja seutunäkökulma

- » Tarvitaan selkeämpää, systemaattisempaa yhteistyötä yli kuntarajojen – erityisesti koulutuksessa ja elinvoimassa.
- » ”Oma kunta ensin” -ajattelusta on päästävä yhteiseen tekemiseen.
- » Tarve yhteiselle hissipuheelle ja jaetulle suunnalle.

4. Koulutus ja oppilaitosyhteistyö

- » Koulutustoimijat ovat aktiivisia, mutta kokevat etteivät kaikki mahdollisuudet ole käytössä.
- » Opiskelijoiden sitouttaminen paikkakuntaan, keskustan elävöittäminen ja TKI-yhteistyö nähtiin tärkeinä.
- » Harjoittelun ja työelämäkontaktien kehittäminen korostuu.

5. Vihreä siirtymä ja elinkeinorakenne

- » Biokaasu, vety ja vihreä logistiikka nähdään lisälmen mahdollisuuksina.
- » Infran kehittäminen (tie-, rata-, logistiikka) on tärkeää erityisesti teollisuuden näkökulmasta.
- » Tarvitaan aktiivista edunvalvontaa ja rohkeaa profiloitumista.

6. Nuoret ja yhteisöllisyys

- » Nuorten hyvinvointi (esim. huumeet, erityistarpeet, osallisuus) on kasvava huolenaihe.
- » Vapaa-ajan ja osallistumisen mahdollisuudet voivat sitouttaa nuoria.
- » Monimuotoisuuden ja avoimuuden ilmapiiri nähdään vetovoimatekijänä.

7. lisälmen identiteetti ja markkinointi

- » lisälmä tunnetaan heikosti – esim. ”By lisälmä” ei resonoi riittävästi.
- » Oman vahvuuden rohkea esiin tuominen ja tarinallistaminen ovat puutteellisia.
- » Savolainen vaatimattomuus jopa este profiloitumiselle.

Fokusryhmien keskeiset viestit

- » **1. Ikäihmiset ja pian eläköityvät:** turvallisuuden tunne ja palveluiden saatavuus ovat heikentyneet – tarvitaan enemmän ennaltaehkäisevää toimintaa, esteettömyyttä ja ikäihmisten tarpeiden huomiointia palveluissa ja kaupungin suunnittelussa.
- » **2. Työikäiset ja lapsiperheet:** lisalmi on hyvä ja turvallinen paikka lapsiperheille, mutta koulujen, liikkumisen ja palvelujen saavutettavuudessa on merkittäviä haasteita, erityisesti nuorten hyvinvoinnin ja syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta.
- » **3. Nuoret, opiskelijat ja nuoret aikuiset:** liikkumisen rajoitteet ja harjoittelupaikkojen puute heikentävät nuorten kiinnittymistä paikkakuntaan – nuorten osallisuus ja mielekkäät harrastusmahdollisuudet vaativat lisää tukea.
- » **4. Yritykset, oppilaitokset ja elinkeinoelämän järjestöt:** työvoiman saatavuus ja toimitilakysymykset ovat keskeisiä kasvun esteitä – tarvitaan konkreettisempaa vuoropuhelua, aktiivisempaa elinkeinopolitiikkaa ja näkyvyyttä myös pienille toimijoille.
- » **5. Kansainväliset asukkaat:** kotoutumista hankaloittavat kielimuuri, harjoittelupaikkojen puute ja julkisen liikenteen toimimattomuus – lisalmella on mahdollisuus hyödyntää kansainvälistä osaamista, jos kaupunki panostaa selkeään viestintään, yhteisöllisyyteen ja konkreettisiin tukitoimiin.
- » **6. Järjestöt ja kolmas sektori:** järjestöt tekevät merkittävää hyvinvointityötä, mutta kamppailevat resurssipulan ja osallistujakadon kanssa – kolmannen sektorin rooli tulee huomioida strategisesti ja yhteistyötä kehittää tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti.

Kyselyn tulokset

Mistä olet erityisen ylpeä lisälmessa? (n 391)

Mistä olet erityisen ylpeä lisälmessa? (n 391)

1. Luonto ja ympäristö

- » Luonto, järvet, kaunis maisema, luonnonläheisyys
- » Rauhallisuus, siisteys, puhtaus

2. Palvelut ja arjen sujuvuus

- » Hyvät palvelut, asioinnin helppous, ei jonoja
- » Helppo arki, kaikki lähellä

3. Liikunta ja harrastukset

- » Monipuoliset harrastus- ja liikuntamahdollisuudet, liikuntapaikat
- » Ulkoilureitit, hiihtoverkosto, kulttuuritarjonta

4. Ihmiset ja ilmapiiri

- » Ystävälliset ihmiset, hyvä ilmapiiri, yhteisöllisyys
- » Hymyilevät kasvot, mukavat naapurit

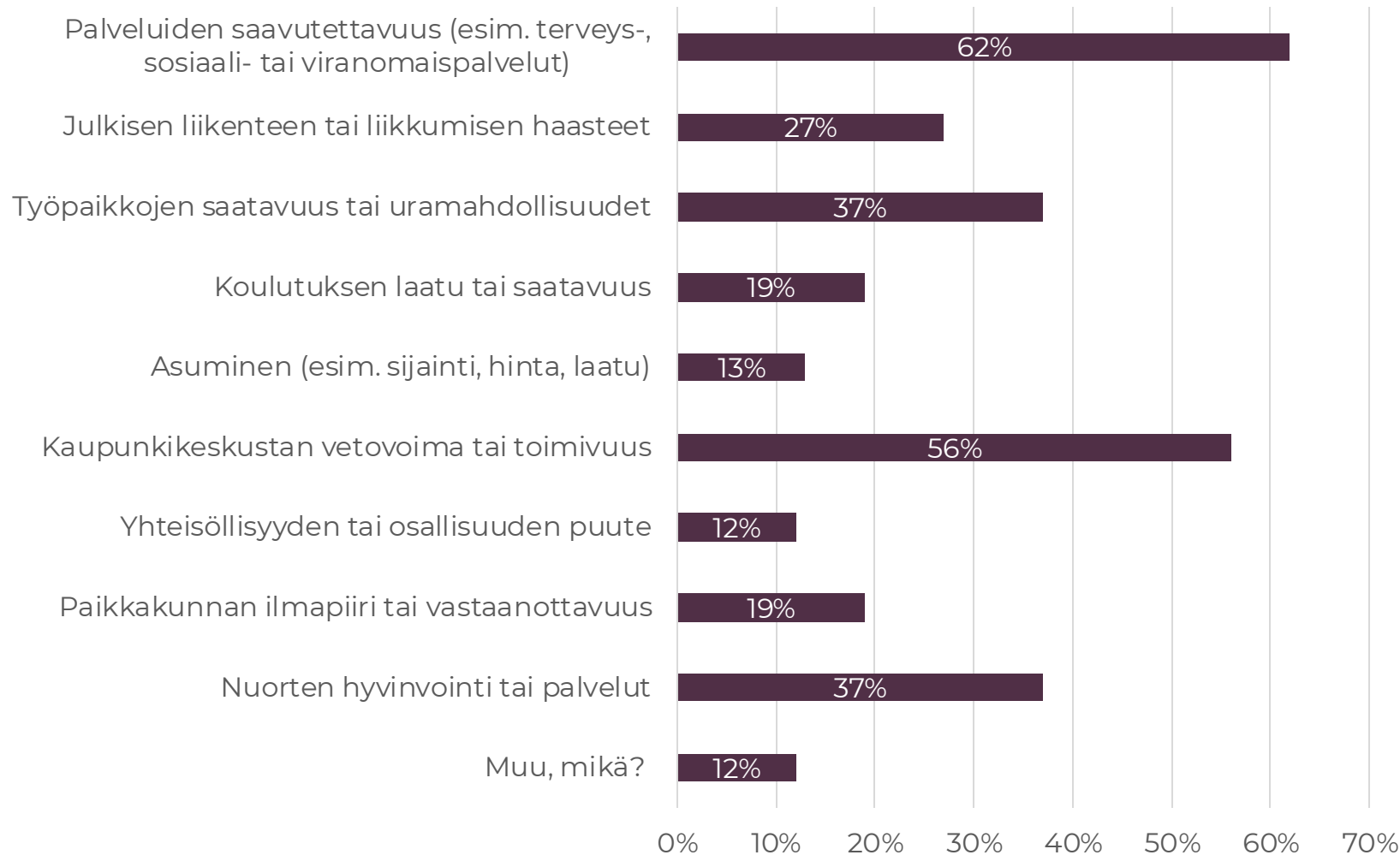
5. Koulutus ja työmahdollisuudet

- » Hyvät koulut, koulutuspalvelut
- » Hyvä työnantaja, työpaikat, elinkeinoelämä

6. Yritykset ja paikallinen ylpeys

- » Tunnetut yritykset: Genelec, Olvi, Ponsse
- » Yritysten menestys, huippuyrityksiä, työllistävä vaikutus

Mitkä seuraavista asioista haastavat arkea tai elämääsi lisälmessa?

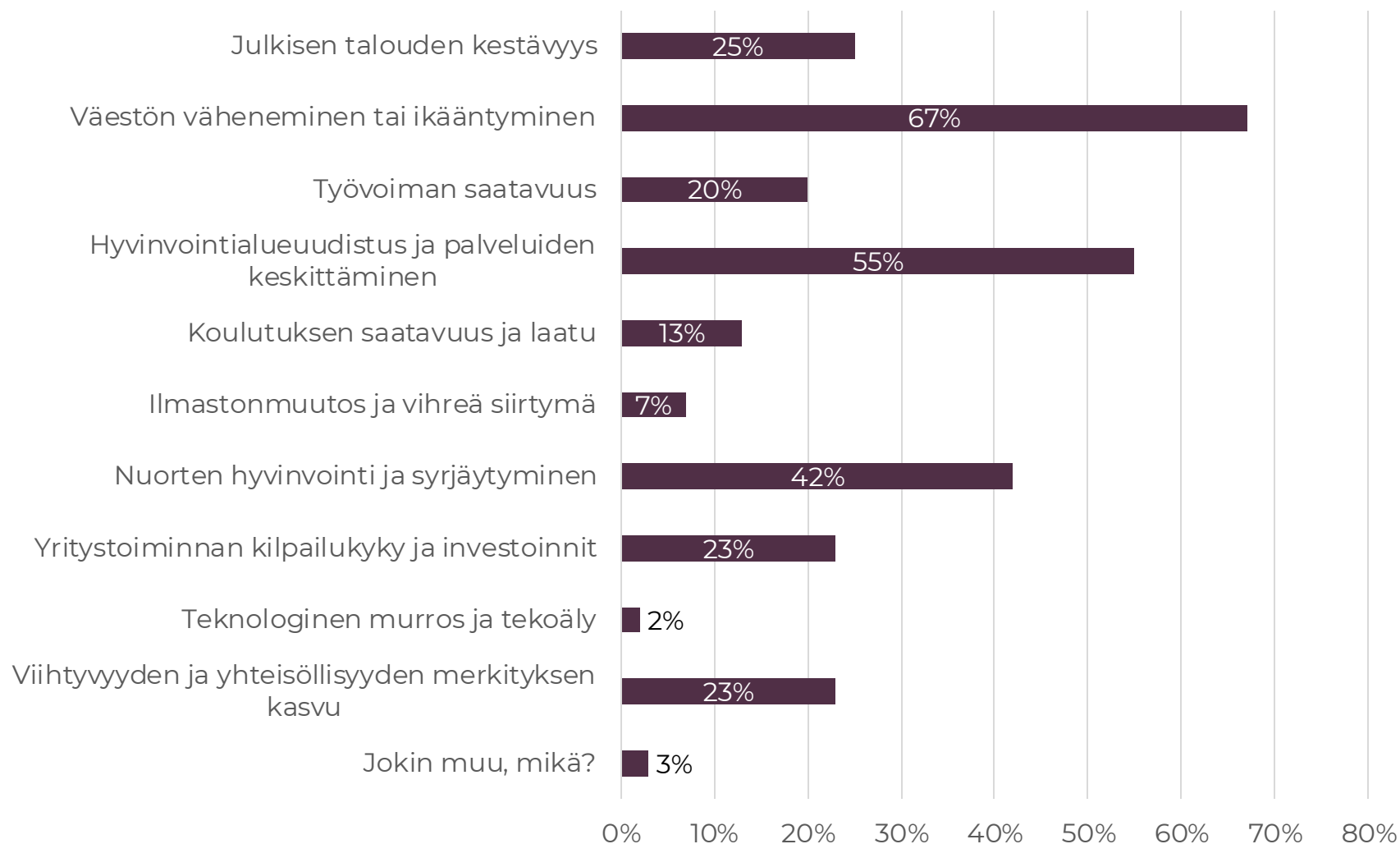

Vastaajien määrä: 391, valittujen vastausten lukumäärä: 1148

Muu mikä:

- **Palveluissa puutteita:** sote-palveluiden saatavuus, eläinlääkäripalvelut, koiraystävällisyys, näyttely- ja harrastetilat
- **Liikenneongelmia:** liikenneympyröiden puute, huonoja risteysjärjestelyjä, liikennemelua
- **Vetovoiman haasteet:** liikkeiden ja vaatekauppojen vähyys, yrittäjyyden vaikeus, kaupungin pienuus ja sijainti
- **Nuorille vähän tarjontaa:** tapahtumien ja harrastusmahdollisuuksien puute
- **Ilmapiiriin ja päätöksentekoon kohdistuva kritiikki:** turha kriittisyys, rahoituksen ja huomion kohdistaminen väriin asioihin
- **Yhteiskunnallisia huolia:** huumeet, sosiaalinen eristyneisyys, väestön väheneminen
- **Myös tyytyväisiä:** osa vastaajista ei kokenut merkittäviä ongelmia

Mitkä muutostekijöistä ovat mielestäsi kaikkein merkittävimpiä lisälmen näkökulmasta?

Jokin, muu mikä:

- **Palveluissa puutteita:** terveyspalvelut, kiinteistöhuolto, ostosmahdollisuudet, eläkeläispalvelut
- **Työn ja väestön haasteet:** työpaikkojen puute, väestön väheneminen, yrittäjyyden vähäinen arvostus
- **Päätöksenteko kaipaa uudistusta:** nuoret mukaan, säästötoimet
- **Koulumaailmaan liittyvä huoli:** kaveritoiveita ei huomioda
- **Yksi positiivinen nosto:** laaja yhteistyö

Vastaajien määrä: 391, valittujen vastausten lukumäärä: 1096

Miten lisälmen kaupungin tulisi huomioida nämä muutostekijät strategiassa ja sen toteuttamisessa? (n 246) 1/2

1. Nuoret ja perheet etusijalle

- » **Mielenterveys, syrjäytymisen ehkäisy ja matalan kynnyksen palvelut** ovat kriittisiä, erityisesti nuorille.
- » **Lisää tapahtumia, yhteisöllisiä tiloja ja hengailupaikkoja** nuorille.
- » **Koulutustarjonnan laajentaminen**, erityisesti ammattikorkeakoulun osalta, jotta nuoria saadaan jäämään ja muuttamaan lisälmeen.
- » **Työ- ja harjoittelupaikkoja** opiskelijoille ja nuorille aikuisille.

2. Vetovoimaisuus ja pitovoima

- » **Elinvoimainen keskusta**, kivijalkaliikkeet, kulttuuritapahtumat ja viihtyisä kaupunkikuva ovat olennaisia.
- » **Markkinointi ja kaupungin brändin**

kirkastaminen, erityisesti nuorille aikuisille ja lapsiperheille.

- » **Hyvä ja saavutettava palvelutaso** (erityisesti terveydenhuollossa) koetaan muuttopäätöksen kannalta ratkaisevana.

3. Palveluiden saatavuus ja hyvinvointialueen yhteistyö

- » **Terveyspalveluiden ja yöpäivystyksen säilyttäminen kaupungissa** toistuu vahvana huolena.
- » Tarve **aktiiviselle edunvalvonnalle hyvinvointialueen suuntaan** ja kaupungin roolin selkiyttämiseksi palvelujen järjestämisessä.
- » **Ikääntyneiden palveluiden** turvaaminen, kotihoidon resurssit, esteettömyys.

Miten lisälmen kaupungin tulisi huomioida nämä muutostekijät strategiassa ja sen toteuttamisessa? (n 246) 2/2

4. Koulutus ja osaaminen

- » Tarvitaan **laaja-alaista koulutustarjontaa**: ei vain sairaanhoitajia tai maataloutta, vaan myös esimerkiksi teknologia-aloja ja monimuoto-opintoja.
- » **Erytisopetuksen vahvistaminen, pienemmät ryhmäkoot ja turvalliset koulutilat.**
- » **Työelämäyhteydet oppilaitosten kanssa**, mm. kesätyöasuntojen järjestäminen opiskelijoille.

5. Elinkeinpolitiikka ja työpaikat

- » **Uusien yritysten aktiivinen houkuttelu ja yrittäjäystävällisyys** nähtiin ratkaisevina.
- » **Työpaikkojen saatavuus ja monipuolisuus**, myös korkeakoulutetuille.
- » **Pk-sektorin tukeminen ja työvoiman saatavuuden turvaaminen**, myös maahanmuutto huomioiden.

6. Yhteisöllisyys ja osallistuminen

- » **Asukkaiden, erityisesti nuorten, kuuleminen ja osallistaminen** kehittämistyöhön.
- » **Yhteisöllisten tapahtumien ja arjen sisältöjen tukeminen**, myös vapaaehtoistyön ja kolmannen sektorin avulla.
- » **Avoim, suvaitsevainen ja moniarvoinen ilmapäiri** on tärkeä muuttovoiman kannalta.

7. Vihreä siirtymä ja ympäristö

- » **Vihreä siirtymä** kytkettävä elinkeinopolitiikkaan ja kaavoitukseen, ei vain julistuksena.
- » **Luonnonläheisyyden, lähiluontojen ja kestävän kehityksen vahvistaminen** osana kaupungin brändiä.
- » **Ilmasto- ja resurssiviisaus** otettava strategiseen suunnitteluun.

lisalmi 2030 – tulevaisuudenkuva

Millainen olisi elinvoimainen ja vetovoimainen lisämi vuonna 2030?

Millainen olisi elinvoimainen ja vetovoimainen lisalmi vuonna 2030? (n 391)

Arjessa toimiva, ihmisille rakennettu kaupunki

- » Viihtyisä, turvallinen, puhdas ja rauhallinen
- » Hyvät palvelut, koulutus ja terveydenhuolto
- » Lapsi- ja perheystävällinen, lämminhenkinen
- » Hyvinvointia tukevat ratkaisut kaikenikäisille

Yhteisöllinen ja avoin

- » Yhteisöllinen, suvaitsevainen, osallistava
- » Ihmisläheinen, hyväksyvä, ystävällinen ilmapiiri
- » Aktiivinen yhdistystoiminta, kulttuuri ja tapahtumat

Kasvava ja uudistuva

- » Kehittyvä, kasvava ja nykyaikainen
- » Uudistumiskykyinen, rohkea ja tulevaisuususkoinen
- » Laadukas koulutus, kansainvälisyys ja nuorekkuus

Elinvoimainen yritys- ja työelämä

- » Yrittäjäystävällinen ja yritysmyönteinen
- » Monipuolinen työpaikkatarjonta ja työllistävä ympäristö
- » Yritysten kasvu ja uusien toimintatapojen tukeminen

Luonto ja ympäristö vahvuutena

- » Luonnonläheinen, vihreä ja ekologinen
- » Ilmastovastuullinen ja ympäristöä kunnioittava

Valitse kolme teemaa, joihin kaupungin tulisi erityisesti panostaa.

Vastaajien määrä: 391, valittujen vastausten lukumäärä: 1096

Mitä konkreettisia tekoja, päätöksiä tai hankkeita toivot kaupungilta tulevina vuosina? (n 240)

Palvelujen parantaminen

- » Terveyspalvelujen saatavuus
- » Eläinlääkäripalvelujen kehittäminen
- » Eläkeläisten arkea tukevat ratkaisut (esim. palvelukupongit)
- » Monipuolisemmat ostos- ja kulttuuripalvelut

Nuorten ja lapsiperheiden huomioiminen

- » Monipuolisemmat harrastus- ja vapaa-ajan mahdollisuudet nuorille
- » Lasten kasvurauhan turvaaminen
- » Kaveritoiveiden huomiointi kouluissa

Elinvoimaa tukevat toimet

- » Enemmän kulttuuria ja tapahtumia kaikenikäisille
- » Uusien työpaikkojen ja yrittäjyyden tukeminen
- » Paikallisten yritysten parempi huomioiminen päätöksenteossa

Liikenne ja infrastruktuuri:

- » Selkeämmät liikennejärjestelyt: Liikenneympyröitä ja parempia risteysratkaisuja
- » Liikuntapaikkojen kehittäminen ja ylläpito
- » Siisteyden ja viihtyisyyden parantaminen
- » Toimivampi kaavoitus

Päätöksenteon ja osallisuuden kehittäminen:

- » Nuorten mukaanotto päätöksentekoon
- » Vanhojen rakenteiden ja kriittisyyden purku
- » Luovien ideoiden ja kansalaispanoksen arvostaminen
- » Vähemmän panostuksia epäolennaisiin asioihin

Työstettävät teemat

Teema-aiihioita materiaalin perusteella

1. Työvoiman saatavuus ja osaaminen

- miten houkutellaan, koulutetaan ja pidetään kiinni osaajista?
- väestökehitys, Työperäinen maahanmuutto, kotouttaminen, nuorten koulutus- ja työpolut.

2. Nuorten hyvinvointi ja osallisuus

- syrjäytyminen, mielenterveys, harrastusmahdollisuudet, koulun arki.
- osallistuminen (nuorisovaltuusto, budjetointi), yhteisöllisyys.

3. Kansainvälisyys ja kotoutuminen

- harjoittelupaikat, työllistyminen, kieli ja yhteisöön kiinnittyminen.
- rasismiin puuttuminen, perheiden huomiointi, palvelut selkokielellä.

4. Koulutus ja oppilaitosyhteistyö

- koulutustarjonta, yhteistyö yritysten ja kaupungin kanssa.
- mahdollisuus kokeiluihin, harjoitteluun, opiskelijayhteistyöhön.
- hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

5. Elinvoima, yrittäjäyys ja uudet mahdollisuudet

- pienten ja suurten yritysten tilanne, toimitilat
- uudet mahdollisuudet (bioenergia, vety, logis

6. Kaupunkikuva, asuminen ja liikkuminen

- esteettömyys, esteettisyys, keskustan kehittäminen.
- julkinen liikenne, saavutettavuus, kaavoitus.

7. Yhteisöllisyys ja arjen turvallisuus

- yksinäisyys, nuorten levottomuus, ikäihmisten turvattomuus.
- toimintaa yhdistyksille, tapahtumat, sukupolvien kohtaaminen.

8. Palvelut ja hyvinvointialueen vaikutus

- palveluiden saavutettavuus, tiedonkulku, selkeä vastuunjako.

9. Kulttuuri ja identiteetti

- Miten kulttuuri vahvistaa yhteisöä ja lisälmen vetovoimaa?
- Kaupungin brändi ja näkyvyys (mm. "By lisalmi")
- Tilaa myös monikulttuuriselle kulttuurille ja uusille tekijöille
- Kulttuurin rooli hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjänä

Paneelikeskustelu

Paneelikeskustelun kysymykset

- » Voit esittää kysymyksiä ja kommentteja paneelikeskusteluun screeniossa
- » Jokaisen kysymyksen kohdalla avautuu myös mahdollisuus vastata myös yleisöstä
- » Kysymykset:
 - 1a. Mikä lisalmessa pelittää hyvin?
 - 1b. Mikä mättää pahasti?
 - 2. Miten lisalmi voi varmistaa, että se on jatkossakin houkutteleva paikka asua, opiskella ja yrittää? Miten lisalmi onnistuu profiloitumaan rohkeasti ja erottumaan muista kaupungeista?
 - 3. Miten voimme yhdessä tukea nuorten hyvinvointia ja osallisuutta niin, että he haluavat jäädä tai palata lisalmeen?”
 - 4. Miten kansainvälistymistä voidaan vahvistaa?
 - 5. Millä tavoin puhdas siirtymä tai ilmastoratkaisut voisivat lisalmessa kääntyä vahvuuksiksi?
 - 6. Miten eri toimijat voivat konkreettisesti yhdessä vastata keskeisiin haasteisiin (kuten työvoimapulaan ja osaamisen saatavuuteen)?
 - 7. Mikä on tärkein viestisi strategian valmisteluun?

Ryhmätyö

Keskustelut pöydissä

- » Ensin esittäytyminen pöydän ympäri
- » Yksi kirjuriksi, joka kirjaa ryhmän vastaukset screenioon oman pöydän palstaan (yksi palsta käytössä). Kirjuri merkkää tunnisteiden (A, B, C, D) vastauksen eteen. Screenioon voi kuka tahansa lisäksi kirjoittaa ”muistiinpanoja” ja huomioita.

tunniste	Kysymys	Kuvaus	Huom.
A	Mistä on kyse?	keskustelua toimintaympäristön analyysistä, mitä huomioita tai nostoja teemasta? Mikä on se keskeinen mahdollisuus / haaste, joka aamupäivän keskustelun perusteella on määriteltävissä keskeiseksi asiaksi?	30 minuuttia, kuka tahansa voi tehdä ”muistiinpanoja screenioon”
B	Mitä sen suhteen tehdään?	Mitä tämän mahdollisuuden hyödyntämiseksi tai haasteen ratkaisemiseksi voitaisiin tehdä?	10 min. Kirjatkaa keskeinen toimi. Jos pystyy, voi kirjata onko se nopeasti toteutettavissa tai valmisteltava
C	Miten asia ja/tai tekeminen tulisi näkyä strategiassa?	Miten tämä tulisi kirjata strategiaan?	10 min. Täsmällinen kirjaus vai yleisempi teemoitus - poikkileikkaava vai ytimekkäästi tiettyyn asiaan pureutuva?
D	Mikä on tärkein nosto pöydässä?	Keskeinen huomio tai oivallus pöydästä.	10 min. Tämä kerrotaan yhteisessä purussa. Valitkaa kuka kertoo noston.

Oli ilo!

mdi.fi

@MDIfriends

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI

MDI

Part of FCG.